

THE BENEFITS OF MUSIC FOR THE DEVELOPMENT OF UNDERPRIVILEGED CHILDREN AND YOUTH: A RESEARCH SYNTHESIS

Pawarisa SMART¹

1 Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand; Pawarisa.8485@gmail.com

ARTICLE HISTORY

Received: 1 September 2022

Revised: 22 September 2025

Published: 7 October 2025

ABSTRACT

This study aimed to synthesize the benefits of music from existing research on the use of music in developing the well-being of underprivileged children and youth, based on the five dimensions of the PERMA model. A systematic literature review was conducted by collecting research articles published over the past 20 years from online databases, including EBSCOhost and Sage Journals. Three relevant studies were identified, encompassing qualitative, quantitative, and mixed-methods research, with inclusion criteria focusing on music education and the development of underprivileged children and youth. Content analysis was employed for data interpretation. The findings revealed that music activities had positive impacts on well-being across all five PERMA dimensions 1) Positive Emotion participants experienced joy, happiness, and positive attitudes toward learning 2) Engagement—children demonstrated focus, persistence, and motivation 3) Relationships music fostered teamwork and a sense of belonging 4) Meaning participants expressed identity and culture through public performances, enhancing self-worth and social roles and 5) Accomplishment musical achievements contributed to pride and self-confidence.

Keywords: Music for child and youth development, Disadvantaged children and youth, Well-being

CITATION INFORMATION: Smart, P. (2025). The Benefits of Music for the Development of Underprivileged Children and Youth: A Research Synthesis. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(10), 4

ประโยชน์ของดนตรีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส: การสังเคราะห์งานวิจัย

ปวริศา สามารถ¹

1 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; Pawarisa.8485@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ประโยชน์ของดนตรีจากผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดนตรีในการพัฒนาในเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสในด้านความเป็นอยู่ที่ดีตามแนวคิด PERMA 5 ด้าน โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ รวบรวมข้อมูลประเภทบทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในระยะเวลา 20 ปี จากฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ EBSCO host, และ Sage Journals พบว่า มีบทความที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 เล่ม โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเชิงปริมาณ และแบบผสมผสาน คัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านดนตรีศึกษาในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสส่งผลดีต่อความเป็นอยู่ที่ดีตามแนวคิด PERMA ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกสนุกสนาน มีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วม (Engagement) มีความจดจ่อในสิ่งที่ทำ เกิดแรงจูงใจในการทำให้บรรลุเป้าหมาย 3) ความสัมพันธ์ทางสังคม (Relationships) กิจกรรมดนตรีส่งเสริมการทำงานเป็นทีม สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม 4) ความหมายในชีวิต (Meaning) ได้แสดงออกถึงตัวตนและวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมดนตรี ได้แสดงดนตรีในที่สาธารณะ ทำให้เด็กรู้สึกมีคุณค่าและมีบทบาทในสังคม 5) ความสำเร็จ (Accomplishment) บรรลุเป้าหมายทางการแสดงดนตรี สร้างความภาคภูมิใจและความมั่นใจในตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยดนตรี, เด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส, ความเป็นอยู่ที่ดี

ข้อมูลการอ้างอิง: ปวริศา สามารถ. (2568). ประโยชน์ของดนตรีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส: การสังเคราะห์งานวิจัย. *Procedia of Multidisciplinary Research*, 3(10), 4

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนสามารถพัฒนาและเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ แต่ในความเป็นจริง เด็กจำนวนไม่น้อยยังคงถูกกีดกันจากการเข้าถึงการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือสภาพแวดล้อม เช่น ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางโอกาส หรือมีความจำเป็นในการประกอบอาชีพตั้งแต่วัยเรียนส่งผลให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาและขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (UNESCO, 2015) รวมไปถึงแนวโน้มที่จะเผชิญกับความลำบากที่ส่งต่อจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่น

จุดเริ่มต้นของความด้อยโอกาสที่ส่งต่อมาจากความยากจนของรุ่นพ่อแม่ที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดูแลสมาชิกในครอบครัว ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอย่างเช่นการไม่มีเวลาให้ลูกเพราะหากวันไหนไม่ไปทำงานจะส่งผลให้ขาดรายได้ สภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการเติบโตส่งผลให้ครอบครัวเกิดความเครียดเรื้อรัง พ่อแม่บางคนใช้ความรุนแรงกับลูก ใช้สารเสพติด เล่นการพนัน ส่งผลให้เด็กขาดการอบรมที่เหมาะสมไม่มีพื้นที่ปลอดภัยทางอารมณ์ รวมไปถึงมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อแม่หรือเบี่ยงเบนความสนใจไปที่เพื่อนที่มความเสี่ยงในการก่ออาชญากรรมและใช้ยาเสพติด (สิริลักษณ์ แก้วคงยศ, 2530)

การเรียนรู้ดนตรีเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กได้มีโอกาสค้นพบตัวเอง เป็นอีกช่องทางที่เบี่ยงเบนเด็กออกจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพิ่มโอกาสในการลงมือทำ ฝึกฝนเพื่อพัฒนาตัวเอง ได้เรียนรู้จากการลงมือทำ เรียนรู้วิธีการในการปรับตัวเข้าหาผู้อื่น เป็นประชากรที่ดีในสังคม สามารถนำความสามารถด้านดนตรีที่ได้ฝึกหัดด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ (Yi & Kim, 2023) ผู้วิจัยได้เห็นการเรียนรู้การสอนดนตรีที่นอกเหนือจากการสอนในระบบการศึกษา และการเรียนนอกระบบที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนฝึกฝนดนตรีสู่ความเป็นเลิศ นอกจากนี้ดนตรียังสามารถนำไปพัฒนาบุคคลได้มากกว่าการที่เล่นดนตรีได้เก่งและเป็นนักดนตรีในอนาคต ในระหว่างทางการฝึกฝนดนตรีได้ฝากอะไรไว้ให้กับผู้ฝึกมากกว่านั้น งานวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนดนตรีไม่เพียงส่งผลต่อทักษะทางดนตรีเท่านั้น แต่ยังส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาทางอารมณ์ สังคม และพฤติกรรมของเด็กด้วย เช่น การฝึกฝนดนตรีสามารถส่งเสริมวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความภาคภูมิใจในตนเอง (Veblen & Olsson, 2002) โดยเฉพาะในบริบทของ “ดนตรีชุมชน” (Community Music) ที่เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจหรือวุฒิการศึกษา ดนตรีจึงเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการเข้าถึงการเรียนรู้และเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เรียน (Higgins, 2012)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะรวบรวมเอกสารในการสังเคราะห์งานวิจัย เพื่อหาข้อค้นพบเชิงประจักษ์ด้านประโยชน์ของดนตรีที่ช่วยในการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสจากผลการวิจัยของบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่ออธิบายข้อค้นพบในแต่ละด้าน เพื่อทำให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการพัฒนาเด็กกลุ่มด้อยโอกาสด้วยการใช้ดนตรีในมิติของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์ประโยชน์ของดนตรีจากผลของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดนตรีในการพัฒนาในเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสในด้านความเป็นอยู่ที่ดีตามแนวคิด PERMA ประกอบด้วย 1) อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) 2) ความมีส่วนร่วม (Engagement) 3) ความสัมพันธ์ทางสังคม (Relationships) 4) ความหมายในชีวิต (Meaning) 5) ความสำเร็จ (Accomplishment)

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้ประสบปัญหาเดือดร้อนจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมาย วัฒนธรรม รวมถึงผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ และผู้ที่ไม่มีองค์กรหลักรับผิดชอบ ส่งผลให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้เท่าเทียมผู้อื่น (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ม.ป.ป.)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548) ได้ให้ความหมายของเด็กด้อยโอกาสว่าเป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่ประสบปัญหาในภาวะยากลำบาก หรืออยู่ในสถานภาพที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเองได้

ดำรงค์ ตุ่มทอง และคณะ (2560) ได้ให้ความหมายของเด็กด้อยโอกาสว่า มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก มีโอกาสน้อยกว่าเด็กทั่วไป เสี่ยงอยู่ในภาวะได้รับการเรียนรู้ เช่น เด็กพิการ เด็กในครอบครัวยากจน เด็กที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือชุมชนแออัด เด็กที่ต้องย้ายถิ่นฐานตามพ่อแม่ เด็กไร้บ้าน เด็กจากครอบครัวแรงงานต่างด้าว เด็กที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อม ภาษา และวัฒนธรรมที่ไม่เอื้ออำนวยจนขาดโอกาสในการได้เข้ารับการศึกษาศึกษา

สามารถสรุปความหมายของเด็กด้อยโอกาสได้ว่า เป็นเด็กที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ที่มีสภาวะยากลำบากกว่าคนทั่วไปในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สุขภาพ เช่น เด็กในครอบครัวยากจน เด็กในชุมชนแออัด เด็กจากครอบครัวต่างด้าว เด็กที่ย้ายถิ่นฐานตามครอบครัว รวมไปถึงเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสในพื้นที่ชุมชนแออัด

เด็กและเยาวชนในชุมชนแออัดต้องเผชิญกับความเสี่ยงหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จุดเริ่มต้นของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการเข้าไม่ถึงสิทธิพื้นฐานอันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เช่น การไม่ได้รับการแจ้งเกิด เพราะผู้ปกครองไม่สามารถปฏิบัติตามกระบวนการทางราชการได้เนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเงินค่าทำคลอด หรือไม่ทราบว่าต้องแจ้งเกิดผลที่ตามมาคือ เด็กไม่มีเอกสารยืนยันตัวตนส่งผลให้ไม่สามารถเข้าเรียนหนังสือ หรือเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้ (สิริลักษณ์ แก้วคงยศ, 2530) ภาวะทางเศรษฐกิจที่บีบคั้นและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ไม่เหมาะสม ยังนำไปสู่ความเครียดทางจิตใจของผู้ปกครอง ซึ่งอาจแสดงออกโดยการใช้ความรุนแรงกับบุตรหรือคนใกล้ชิด หรือหันไปพึ่งพายาเสพติดเพื่อบรรเทาความเครียด เด็กที่เติบโตในครอบครัวเช่นนี้มีขาดการอบรมที่เหมาะสม และมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ปกครอง โดยเฉพาะหากครอบครัวมีปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง พฤติกรรมดื่มสุรา หรือเล่นการพนัน (สิริลักษณ์ แก้วคงยศ, 2530)

อีกหนึ่งปัญหาสำคัญคือการขาดโอกาสทางการศึกษา เด็กหลายคนไม่ได้เรียนต่อเพราะต้องช่วยพ่อแม่ทำงานหารายได้ขาดใบเกิด หรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ทำให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อไม่ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม ย่อมนำไปสู่การประกอบอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง และอาจเข้าสู่วงจรอาชญากรรมหรือพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ (สิริลักษณ์ แก้วคงยศ, 2530) นอกจากนี้ยังมีความเสี่ยงจากปัญหายาเสพติด การตั้งครรภ์ในวัยเรียน และความแออัดของที่อยู่อาศัยยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่สะท้อนถึงความไม่มั่นคงของสถาบันครอบครัวในพื้นที่ชุมชนแออัด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างชัดเจน (มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน, 2559)

จากปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนแออัดที่มีความเสี่ยงต่อการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ สังคม และการศึกษาอย่างรอบด้าน ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนและการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจากทุกภาคส่วน

ดนตรีชุมชนที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเด็กกลุ่มด้อยโอกาส

ดนตรีชุมชนเป็นการเน้นการมีส่วนร่วมทางดนตรีโดยไม่จำเป็นต้องผ่านระบบการศึกษาทั่วไปเหมือนการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เป็นการสอนดนตรีที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงดนตรีได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านดนตรี และยังเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ดนตรีร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่จำกัด สำหรับเด็กๆ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีชุมชนทำให้ได้เรียนรู้การสร้างสรรค์ดนตรีร่วมกับผู้อื่น เช่น การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรี หรือการทำดนตรีในกลุ่ม ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยในการพัฒนาทักษะทางดนตรี แต่ยังช่วยส่งเสริมการเติบโตทางสังคมและพัฒนาความสัมพันธ์ในชุมชน (Veblen & Olsson, 2002)

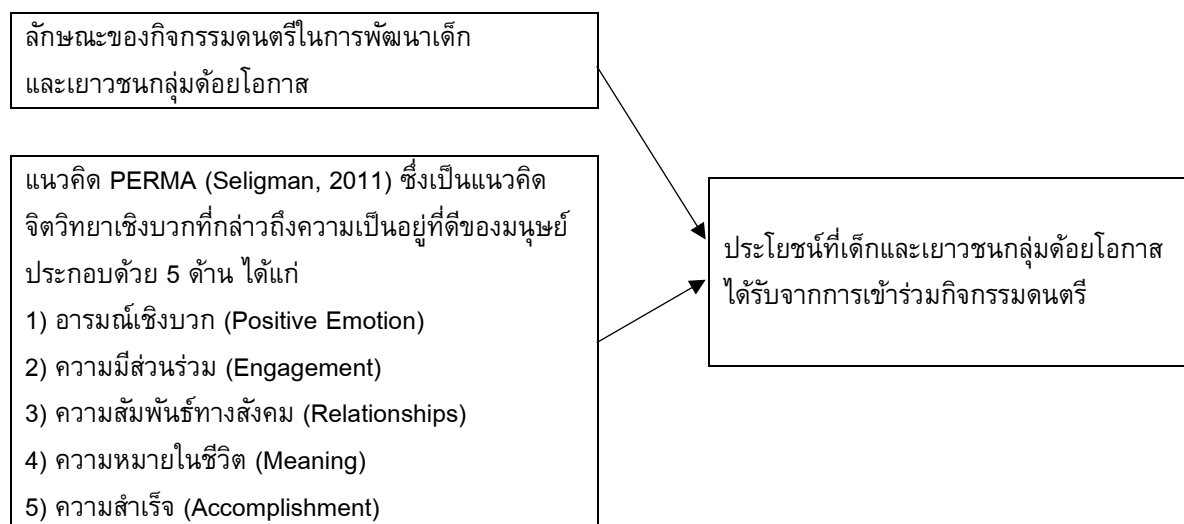
ลักษณะของดนตรีชุมชนสำหรับเด็ก ดนตรีชุมชนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กได้เรียนรู้บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ได้มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ช่วยในการส่งเสริมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน มีรูปแบบการสอนดนตรีที่ยืดหยุ่น เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือทำ เป็นการ

ส่งเสริมทักษะทางด้านดนตรี ทักษะทางสังคมผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึง การเรียนรู้ดนตรีและการทำกิจกรรมได้อย่างเท่าเทียม (Veblen & Olsson, 2002) การเล่นดนตรีร่วมกันในกลุ่มยังช่วย ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตใจ และความสามารถทางสติปัญญาของเด็ก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีชุมชนช่วยให้ เด็กๆ สามารถสร้างเครือข่ายทางสังคม พัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อน และเพิ่มความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่ม (Hallam & MacDonald, 2012)

ยกตัวอย่างโครงการ El Sistema ที่เป็นโครงการดนตรีในประเทศเวเนซุเอลา โดยเปิดโอกาสเด็กที่ขาดโอกาสมาเรียน ดนตรีอย่างเข้มข้น โดยมีความคิดว่าทุกคนชั้นในสังคมสามารถเข้าถึงการศึกษาดนตรีได้ ผลจากการนำเด็กเข้าโครงการ พบว่าสามารถนำดนตรีไปสร้างเป็นอาชีพได้ ลดปัญหายาเสพติดและความรุนแรง เสริมสร้างความสามัคคีและการ ทำงานร่วมกับผู้อื่น Simon Bolivar Youth Orchestra of Venezuela, (1975, อ้างถึงใน พงษ์เทพ จิตดวงเปรม, 2562) และยังมี โครงการ Ghetto Classics โครงการดนตรีเพื่อการพัฒนาชุมชนแออัด Korogocho ในประเทศเคนยาซึ่งเป็น สลัมที่ใหญ่ที่สุด ได้ทำโครงการดนตรีเพื่อให้โอกาสเยาวชนได้พัฒนาตนเอง ผลจากโครงการช่วยเสริมสร้างความ สามัคคี ปลูกฝังทักษะชีวิตระเบียบวินัยที่ได้จากการเรียนดนตรี และมีโอกาสในการนำไปสร้างรายได้ (Art of Music Kenya, n.d.) ผลจากโครงการ Community of Musical Practice: CoMP (Kenny, 2014) พบว่า เด็กนักเรียนจากพื้นที่ ด้อยโอกาสมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น กล้าแสดงออก และรู้สึกสนุกกับการเรียนรู้นดนตรีซึ่งต่างจากประสบการณ์ใน ห้องเรียนปกติ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ในกลุ่มเรียนเปลี่ยนจากแบบครูและนักเรียนเป็นความร่วมมือแบบเท่าเทียมช่วย ให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร และยังเปิดโอกาสให้โรงเรียนในพื้นที่เปราะบางเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัย ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจใหม่ให้แก่เด็ก ๆ D'Alexander and Ilari (2016) โครงการดนตรีที่ได้แรงบันดาลใจจาก El Sistema ในลอสแอนเจลิส ผลจากการเข้าร่วมโครงการพบว่าเด็กนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้สึกมีคุณค่า ได้ พัฒนาทักษะทางด้านดนตรี เห็นความสำคัญของการฝึกซ้อมเพื่อเป้าหมายทางด้านดนตรีในอนาคต

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ดนตรีชุมชนเป็นพื้นที่ในการเปิดโอกาสให้ผู้คนทุกกลุ่มรวมถึงเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสเข้าถึง การเรียนดนตรีได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานมาก่อน ดนตรีชุมชนก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ช่วยสร้าง ความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเด็กในทั้งในด้านทักษะดนตรี ทักษะด้านสังคม ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานร่วมกัน ด้านอารมณ์และจิตใจทำให้เด็กมีความมั่นใจ รู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตัวเอง ด้านการเรียนรู้ เด็กได้ฝึกทักษะดนตรีจากการลงมือปฏิบัติจริง ได้รับประสบการณ์จริง ด้านความพฤติกรรม ช่วยลดความเสี่ยงในการ ใช้สารเสพติด ส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ดนตรียังสามารถนำไปใช้ในการประกอบ อาชีพในอนาคตได้อีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีการวิจัยด้วยการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนดนตรีและการใช้ดนตรีในการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส โดยอิงจากวิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Literature Review) กำหนดกรอบการศึกษาแบบ PICO และใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยอิงจากมีทฤษฎี PERMA (Seligman, 2011) เพื่อสังเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัยในด้านประโยชน์ของการใช้ดนตรีในกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส สืบค้นข้อมูลดำเนินการผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ EBSCO host, และ Sage Journals กำหนดช่วงเวลาเผยแพร่ระหว่างปี ค.ศ.2005-2025 โดยคัดเลือกเฉพาะบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewed) มีเนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษ และมีประชากรเป้าหมายคือเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการคัดเลือกงานวิจัย พัฒนาตามกรอบ PICO เป็นหลักในการคัดเลือกรวบรวมบทความ ประกอบด้วย 1) ประเภทของบทความ กำหนดให้เป็นบทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewed) 2) ประชากร กำหนดให้เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส รวมไปถึงเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชุมชนแออัด 3) ภาษาที่ใช้ในการวิจัย กำหนดให้เป็นภาษาอังกฤษ 4) ระยะเวลาในการตีพิมพ์ อยู่ในช่วงปี 2005-2025 5) สาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สาขาวิชาดนตรีศึกษา

กรอบการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี PERMA (Seligman, 2011) ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion), การมีส่วนร่วม (Engagement), ความสัมพันธ์ทางสังคม (Relationships), ความหมายในชีวิต (Meaning) และความสำเร็จ (Accomplishment) โดยใช้เป็นหลักในการจำแนกและตีความประเด็นสำคัญจากเนื้อหาในบทความวิจัยที่ผ่านการคัดเลือก เพื่อสังเคราะห์ข้อค้นพบเกี่ยวกับประโยชน์ของดนตรีที่มีต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบด้วยการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความชัดเจนของเกณฑ์การคัดเลือกรวบรวมบทความและคำค้นตามกรอบ PICO ก่อนการนำไปใช้เก็บข้อมูล

ขอบเขตของการวิจัย

เกี่ยวกับการใช้ดนตรีในการพัฒนาเด็กและ เยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสที่เผยแพร่ในฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ EBSCO host, และ Sage Journals ในช่วงปี 2005 จนถึงปี 2025 ที่ผ่านการคัดกรองทั้งหมด 3 เรื่อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาด้วยกรอบ PICO โดยกำหนดให้ P Population คือ บทความวิจัยและวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มที่สามารถเข้าถึงได้ I Intervention คือ การใช้ดนตรี/โครงการดนตรีในการพัฒนาเด็ก Co Context คือ เด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด จากนั้นทำการสืบค้นชิ้นงานในฐานข้อมูลออนไลน์ EBSCO host, และ Sage Journals โดยใช้แบบบันทึกการคัดเลือกรวบรวมงานวิจัยเป็นเครื่องมือในการคัดกรองบทความให้ตรงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามกรอบ PICO

2) คำหลักที่ใช้ในการสืบค้นคือ music education, music project development, music practice community จากนั้นดำเนินการค้นหาลำดับสูง (Advance search) กำหนดขอบเขตเอกสารที่สืบค้นเป็นบทความวิจัย และวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มที่สามารถเข้าถึงได้และตีพิมพ์ในช่วงปี 2005 จนถึงปี 2025 โดยเป็นบทความที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer reviewed) และกำหนดคำสำคัญเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะจงมากขึ้น ได้แก่ disadvantage children โดยกำหนดขอบเขตของคำสำคัญให้ปรากฏในชื่อเรื่อง บทคัดย่อ และคำสำคัญ จากนั้นทำการจัดกลุ่มข้อมูลเข้า และคัดข้อมูลที่ผิดตรงตามเกณฑ์ออก คือ บทความอยู่ในบริบทของดนตรีบำบัด, เป็นบทความวิชาการ, ประชากรไม่ใช่เด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส, ข้อมูลเป็นภาษาอื่นที่นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และจำแนกประเด็นข้อค้นพบจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ปรากฏซ้ำอย่างมีนัยสำคัญและสัมพันธ์กับประโยชน์ของการใช้ดนตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาส จากนั้นจึงจำแนกเนื้อหาตามกรอบแนวคิดทฤษฎี PERMA ซึ่งประกอบด้วย 1) อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) 2) การมีส่วนร่วม (Engagement) 3) ความสัมพันธ์ทางสังคม (Relationships) 4) ความหมายในชีวิต (Meaning) 5) ความสำเร็จ (Accomplishment)

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลของการใช้ดนตรีในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกลุ่มด้อยโอกาสจำนวน 3 เรื่อง ที่เผยแพร่ในฐานข้อมูล EBSCO host, และ Sage Journals ในช่วงปี 2005 จนถึงปี 2025 สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษา

ชื่องานวิจัย	ผู้วิจัย	วิธีการวิจัย	ปีที่พิมพ์
The impact of group singing on children's subjective well-being: Mixed methods research	Davies, J., Bentham, S., & Duah, F.	วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods)	2023
Exploring the academic and psychosocial impact of El Sistema inspired music programs within two low socio- economic schools	Osborne, M. S., McPherson, G. E., Faulkner, R., Davidson, J. W., & Barrett, M. S.	วิธีวิจัยเชิงปริมาณ	2016
Socially inclusive practices in the music classroom: The impact of music education used as a vehicle to engage refugee background students	Crawford, R.	วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	2020

จากตารางประกอบด้วยบทความวิจัยทั้งหมด 3 เรื่องมีการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม วิธีการเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ ในช่วง 20 ปีที่กำหนดการค้นห พบบทความวิจัยในปี 2016-2023

ข้อค้นพบจากกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยเรื่อง The impact of group singing on children's subjective well-being: Mixed methods research มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลของการขับร้องหมู่ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดี 2) เพื่อศึกษาประโยชน์ของการขับร้องหมู่ที่มีต่อเด็กด้อยโอกาส 3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในงานวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของกิจกรรมดนตรีเป็นการขับร้องหมู่ ผลการวิจัยพบว่า ด้านข้อมูลเชิงปริมาณหลังเข้าร่วมกิจกรรมร้องเพลงกลุ่มเด็กมีคะแนนความพึงพอใจมากขึ้น ขนาดของผล (effect size) อยู่ในระดับปานกลาง ($d = 0.5$) แสดงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่ามีความเห็นเชิงบวกใน 3 ประเด็นนี้ 1) ความเพลิดเพลิน เด็กรู้สึกสนุกสนานขณะร้องเพลง 2) กิจกรรมทางสังคม เด็กได้มีมิตรภาพ และได้ทำงานร่วมกัน 3) ความสงบทางจิตใจ เบี่ยงเบนจากความเครียด เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย

สอดคล้องกับแนวคิด PERMA ในด้าน ได้แก่ 1) อารมณ์เชิงบวก จากการที่เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรมทำให้เด็กรู้สึกมีความสุข 2) การมีส่วนร่วม ด้วยการจดจ่ออยู่กับกิจกรรมโดยไม่สนใจสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากกิจกรรม และ 3) ความสัมพันธ์ กิจกรรมการขับร้องหมู่ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานเป็นทีม และสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

งานวิจัยเรื่อง Exploring the academic and psychosocial impact of EI Sistema-inspired music programs within two low socio-economic school มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลของโครงการดนตรี ลักษณะของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ได้แรงบันดาลใจจากโครงการ EI Sistema ที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก EI Sistema ที่มีต่อทักษะทางวิชาการและพัฒนาการด้านจิตสังคมของเด็กประถมที่มาจากครอบครัวที่มีความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนที่ 1) ที่มีการจัดโปรแกรมดนตรีอย่างต่อเนื่องมีระดับคะแนนสูงกว่าโรงเรียนที่ 2 ที่มีระยะเวลาในการจัดโครงการน้อยกว่า ทั้งในด้านผลลัพธ์ทางวิชาการ สุขภาวะทางจิตสังคม

สอดคล้องกับแนวคิด PERMA ในด้าน 1) อารมณ์เชิงบวก เด็กที่ได้เข้าร่วมโครงการรู้สึกมีความสุขและมีความมั่นใจมากขึ้น 2) การมีส่วนร่วม เด็กที่เข้าร่วมโครงการต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมดนตรี มีความจดจ่อและตั้งใจทำกิจกรรม 3) ความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการสร้างความสัมพันธ์ผ่านการทำงานร่วมกัน เคารพซึ่งกันและกัน มีเครือข่ายเพื่อนที่มากขึ้น มีมารยาท และมีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น 4) ความหมายในชีวิต เด็กมีจุดมุ่งหมาย เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเห็นถึงความสำคัญ เกิดจากการที่เด็กได้มีโอกาสในการออกงานชุมชน 5) ความสำเร็จ เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในการทำสิ่งใหม่ๆ กล้ารับมือกับความท้าทาย

งานวิจัยเรื่อง Socially inclusive practices in the music classroom: The impact of music education used as a vehicle to engage refugee background students มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของดนตรีและศิลปะที่มีต่อการเรียนรู้ทางสังคมในกลุ่มเด็กที่มีภูมิหลังเป็นผู้ลี้ภัย ลักษณะของกิจกรรมดนตรีเป็นรายวิชาเลือก มีกิจกรรมดนตรี เช่นการร้องเพลง การแสดงดนตรี การแต่งเพลง เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ สร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ปลอดภัย ส่งเสริมการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ห้องเรียนที่มีการออกแบบให้ครอบคลุมทางสังคมช่วยให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มั่นใจ และสามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้อย่างสร้างสรรค์ ดนตรียังช่วยส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษ การสร้างมิตรภาพ และความผูกพันกับโรงเรียนและชุมชน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเยียวยาทางอารมณ์ ทำให้ดนตรีเป็นสื่อกลางที่ทรงพลังในการสนับสนุนการปรับตัวและการพัฒนาของเด็กผู้ลี้ภัยในสังคมใหม่

สอดคล้องกับแนวคิด PERMA ในด้าน 1) อารมณ์เชิงบวก เด็กมีความสุขสนุกสนาน มีความสุขในการร่วมกิจกรรมดนตรี ทำให้เกิดความรู้สึกดีและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 2) การมีส่วนร่วม จากการที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีส่วนร่วมในการเล่นดนตรีร่วมกับเพื่อน 3) ความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการเชื่อมโยงกับเพื่อนในชั้นเรียนอย่างมีความหมายผ่านกิจกรรมดนตรี เช่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การฝึกซ้อมและการแสดงร่วมกัน สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งนอกห้องเรียน 4) ความหมายในชีวิต การเรียนดนตรีไม่เพียงแต่เป็นการเรียนรู้ทักษะดนตรีแต่ยังเป็นการเรียนรู้ในวิธีที่จะแสดงออกถึงตัวตนและวัฒนธรรมของตนเอง การที่ได้ออกไปแสดงในที่สาธารณะยังทำให้เด็กรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า มีบทบาทต่อโรงเรียนและชุมชน 5) ความสำเร็จ ในวิชานี้ทำให้เด็กนักเรียนได้สัมผัสกับความสำเร็จผ่านการฝึกซ้อมเพื่อแสดงความสามารถของตนเองในการแสดงคอนเสิร์ต ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและปลูกฝังความรู้สึกถึงความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมาย

สรุปและอภิปรายผล

จากการสังเคราะห์บทความวิจัยทั้ง 3 เรื่อง พบว่ามีโครงการดนตรีในลักษณะที่เป็นกิจกรรมการขับร้องหมู่ การทำโครงการดนตรีเพื่อพัฒนาเด็ก และรายวิชาเลือก โดยมีประชากรที่เข้าร่วมโครงการเป็นเด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีสถานะทางการเงินหรือสังคมที่ไม่ดี รวมไปถึงเด็กที่เป็นผู้ลี้ภัย โดยผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำดนตรีไปใช้เพื่อการพัฒนาเด็กกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด PERMA ที่เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงความเป็นอยู่ที่ดี 5 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 อารมณ์เชิงบวก (Positive Emotion) เด็กที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีรู้สึกมีความสุข สนุกสนาน มีความสุข และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเชิงบวกในชีวิตประจำวัน เมื่อได้ทำสิ่งที่รักและได้แสดงออกอย่างอิสระ เด็กจะรู้สึกมีความสุขและมีความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Blasco-Magraner et al. (2021) ที่ทำการทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการใช้ดนตรีในเด็กอายุ 3-12 ปี พบว่าดนตรีช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ความมั่นใจในตนเอง และลดความวิตกกังวล

ด้านที่ 2 ความมีส่วนร่วม (Engagement) การฝึกซ้อมดนตรีต้องใช้ความจดจ่ออย่างมาก ทำให้เด็กได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่กับกิจกรรมโดยไม่วอกแวก การมีสมาธิจดจ่ออยู่กับการเล่นดนตรีนี้เองที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง และเกิดแรงจูงใจที่จะทำกิจกรรมให้ดีที่สุดเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกับเพื่อนๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brown and Sax (2013) พบว่า เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะมีสมาธิและพัฒนาการทางภาษาดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วม และยังมีอารมณ์เชิงบวกเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าศิลปะและดนตรีช่วยสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญ

ด้านที่ 3 ความสัมพันธ์ทางสังคม (Relationships) กิจกรรมดนตรีช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความสามัคคี การร้องประสานเสียงหรือการเล่นดนตรีร่วมกันทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพซึ่งกันและกัน และสร้างมิตรภาพที่ดีทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อนที่แข็งแกร่งและสอนให้เด็กมีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nicholson et al. (2008) ที่ศึกษาการใช้ดนตรีบำบัดในครอบครัวด้วยโอกาส พบว่ากิจกรรมดนตรีช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก และเพิ่มทักษะการสื่อสารของเด็ก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าดนตรีเป็นสื่อกลางในการสร้างเครือข่ายทางสังคม

ด้านที่ 4 ความหมายในชีวิต (Meaning) การเรียนดนตรีไม่ได้เป็นเพียงแค่การฝึกฝนทักษะ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะแสดงออกถึงตัวตนและวัฒนธรรมของตนเอง เมื่อเด็กมีโอกาสดำเนินการแสดงในที่สาธารณะหรือในงานชุมชน พวกเขาจะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีบทบาทสำคัญต่อโรงเรียนและชุมชน ซึ่งเป็นการเติมเต็มความรู้สึกว่าชีวิตมีความหมายและมีจุดมุ่งหมาย สอดคล้องกับงานของ Ascenso (2021) ที่ศึกษาโครงการ Lullaby Project สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้ต้องขังในลอนดอน พบว่าการสร้างบทเพลงทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกถึงคุณค่าในชีวิตและตระหนักถึงบทบาทของตนต่อครอบครัวและสังคม แสดงให้เห็นว่าดนตรีสามารถสร้างความหมายในชีวิตได้อย่างแท้จริง

ด้านที่ 5 ความสำเร็จ (Accomplishment) การได้ฝึกฝนอย่างหนักเพื่อเตรียมตัวแสดงคอนเสิร์ตหรือการแสดงต่างๆ ทำให้เด็กได้สัมผัสกับความสำเร็จที่แท้จริง ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นเมื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ช่วยสร้างความมั่นใจในตนเอง และทำให้เด็กกล้าที่จะรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ในอนาคต สิ่งนี้เป็นการปลูกฝังความรู้สึกถึงคุณค่าของความสามารถและความสำเร็จในการลงมือทำสิ่งต่างๆ สอดคล้องกับงานของ Al-Hendawi et al. (2024) ที่ใช้แนวคิด PERMA ศึกษาความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนในกาตาร์ โดยพบว่าการมีเป้าหมายและการบรรลุผลช่วยส่งเสริมสุขภาวะและการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ

ผลของการใช้ดนตรีในการพัฒนาเด็กด้วยโอกาส นอกจากเป็นการส่งเสริมทางด้านทักษะดนตรีแล้วยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาด้านสุขภาวะที่ดี เป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์และส่งเสริมโอกาสให้กับเด็กกลุ่มเปราะบางได้อย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดของการวิจัย

จากการค้นหาในแหล่งสืบค้นข้อมูลต่างๆ พบว่ามีบทความวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้และตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพียง 3 เล่มเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งถัดไป

อาจมีการศึกษาการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ด้วยวิธีการสอนที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่นั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ดำรงค์ ตุ่มทอง, พชรินทร์ สิริสุนทร, รัตนะ บัวสนธ์ และ ทวีศักดิ์ ศิริพรไพบุลย์. (2557). ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา: สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 10(1), 123-141.
- พงษ์เทพ จิตดวงเปรม. (2562). ผลกระทบทางสังคมโดยองค์กรสอนดนตรีในชุมชนแออัด เขตคลองเตย จังหวัดกรุงเทพมหานคร. ปรัญญาดุษฎีบัณฑิต (สหวิทยาการ), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. (2530). *ชุมชนแออัด ตะกอนบางกอก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). รุ่งเรืองสาส์น.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (ม.ป.ป.). *รู้จักกับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน*. สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20131226180929.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส*. สืบค้นจาก <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/684-file.pdf>.
- ชารินทร์ สุวรรณวงศ์. (2567). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา. *วารสารการวัดประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์*, 5(2), 1-16.
- อลงกรณ์ จันทรทัย. (2559, 26 เมษายน). *เด็กๆ กำลังเผชิญอะไรในชุมชนแออัด*. มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน. Retrieve from <https://www.ccftai.or.th/news/view/qk4IWVZIWD/>.
- Abeles, H., Hafeli, M., Horowitz, R., & Burton, J. (2002). The evaluation of arts partnerships and learning in and through the arts. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning* (pp. 931-940). Oxford University Press.
- Al-Hendawi, M., Alodat, A., Al-Zoubi, S., & Bulut, S. (2024). A PERMA model approach to well-being: A psychometric properties study. *BMC Psychology*, 12(414).
- Art of Music Kenya. (n.d.). *Ghetto Classics*. Retrieved from <https://www.artofmusic.co.ke/gc>.
- Ascenso, S. (2021). Flourishing through music creation: A qualitative investigation of the Lullaby Project among refugee and incarcerated communities. *Frontiers in Psychology*, 12, 588905.
- Blasco-Magraner, J. S., Bernabe-Valero, G., Marín-Liéban, P., & Moret-Tatay, C. (2021). Effects of the educational use of music on 3- to 12-year-old children's emotional development: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3668.
- Brown, E. D., & Sax, K. L. (2013). Arts enrichment and preschool emotions for low-income children at risk. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(2), 337-346.
- Crawford, R. (2020). Socially inclusive practices in the music classroom: The impact of music education used as a vehicle to engage refugee background students. *Research Studies in Music Education*, 42(2), 248-269.
- D'Alexander, C., & Ilari, B. (2016). Social transformation of two students in an El Sistemainspired orchestra program. *Revista Internacional de Educación Musical*, 4, 75-84.
- Davies, J., Benthams, S., & Duah, F. (2023). The impact of group singing on children's subjective well-being: Mixed methods research. *Children & Society*, 37(6), 1252-1273.
- Hallam, S., & MacDonald, R. A. R. (2012). The impact of active engagement with music in community and educational settings. In S. Hallam, I. Cross, & M. Thaut (Eds.), *The Oxford handbook of music psychology* (pp. 775-788). Oxford University Press.

- Higgins, L. (2012). *Community music: In theory and in practice*. Oxford University Press.
- Nicholson, J. M., Berthelsen, D., Abad, V., Williams, K. E., & Bradley, J. (2008). Impact of music therapy to promote positive parenting and child development. *Journal of Health Psychology*, 13(2), 226-238.
- Kenny, A. (2014). Practice through partnership: Examining the theoretical framework and development of a "community of musical practice." *International Journal of Music Education*, 32(4), 396-408.
- Osborne, M. S., McPherson, G. E., Faulkner, R., Davidson, J. W., & Barrett, M. S. (2016). Exploring the academic and psychosocial impact of El Sistema-inspired music programs within two low socio-economic schools. *Music Education Research*, 8(2), 156-175.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press.
- UNESCO. (2015). *Education for all 2000-2015: Achievements and challenges*. UNESCO Publishing. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232205>.
- Veblen, K., & Olsson, B. (2002). Community music: Toward an international overview. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning: A project of the Music Educators National Conference* (pp. 730-755). Oxford University Press.
- Yi, S. Y., & Kim, A. J. (2023). Implementation and strategies of community music activities for well-being: A scoping review of the literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2606.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).